

POSTANOWIENIE

Dnia 28 lutego 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba

w sprawie z wniosku K. P.

przy uczestnictwie T. G. , A. P. , M. P.

i Z. G.

o dział spadków, podział majątków wspólnych i zniesienie współwłasności,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 28 lutego 2020 r.,

na skutek skargi kasacyjnej uczestnika T. G.

od postanowienia Sądu Okręgowego w K.

z dnia 4 grudnia 2018 r., sygn. akt II Ca (...),

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

2) przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w K. na rzecz adwokat N. T. kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) złotych powiększoną o należny podatek od towarów i usług tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej uczestnikowi T. G. z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 4 grudnia 2018 r. Sąd Okręgowy w K. orzekając na skutek apelacji wnioskodawczyni K. P. i uczestnika T. G. zmienił postanowienie Sądu Rejonowego w W. z dnia 25 listopada 2014 r., w ten sposób, że oddalił wnioski o podział majątków wspólnych W. G. i E. G. oraz W. G. i B. G. , ustalił skład spadku po E. G. i W. G. oraz dokonał działu spadku po E. G. , J. G. oraz W. G. oraz zniesienia współwłasności nieruchomości wchodzącej w skład spadku, w

ten sposób, że ustanowił w budynku posadowionym na nieruchomości szczegółowo opisanej w sentencji postanowienia odrębną własność lokalu mieszkalnego nr 1, który został przyznany wraz ze stosownym udziałem w częściach wspólnych nieruchomości wnioskodawczyni K. P. , oraz lokalu mieszkalnego nr 2 wraz z udziałem w częściach wspólnych nieruchomości, który został przyznany uczestnikowi T. G. oraz zasądził od uczestnika T. G. na rzecz K. P. i M. P. oraz od wnioskodawczyni na rzecz M. P. odpowiednie spłaty i nakazał mu wydanie wnioskodawczyni lokalu mieszkalnego nr 1 oraz dopuszczenie jej do współposiadania części wspólnych nieruchomości. Zasądził także od uczestnika T. G. na rzecz wnioskodawczyni kwotę 55.949,27 zł tytułem wynagrodzenia za korzystanie z przedmiotu współwłasności w zakresie wykraczającym ponad udział uczestnika i ustanowił na nieruchomości mu przyznanej na rzecz K. P. hipotekę w kwocie 60.330,27 zł celem zabezpieczenia spłaty zasądzonej na jej rzecz wierzytelności. Zasądził także od wnioskodawczyni oraz uczestniczek A. P. , Z. G. i M. P. na rzecz uczestnika T. G. kwoty szczegółowo wymienione w punkcie dwunastym postanowienia tytułem rozliczenia poniesionych przez niego nakładów na nieruchomość, oddalając w pozostałym zakresie roszczenia wnioskodawczyni i uczestnika T. G. z tytułu poniesionych nakładów, pobranych pożytków oraz wynagrodzenia za korzystanie z nieruchomości ponad przysługujący T. G. udział.

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez uczestnika T. G. . Wnosząc o jej przyjęcie do rozpoznania wskazał, że w sprawie występują istotne zagadnienia prawne, które wymagają odpowiedzi na pytania:

1) „czy dobrowolne opuszczenie nieruchomości przez jednego ze współwłaścicieli i brak woli powrotu do niej dają podstawę do przyjęcia, że doszło do bezprawnego wyzucia z posiadania pozwalającego na uznanie za zasadne roszczeń o wynagrodzenie za korzystanie z nieruchomości na podstawie art. 224 § 1 i 2 w zw. z art. 225 k.c.”?

2) „czy nakłady poczynione przez jednego ze współwłaścicieli nieruchomości na tę część, która ostatecznie przypadła mu na własność w wyniku zniesienia współwłasności wobec braku wcześniejszego podziału nieruchomości *quod usum* winny obciążać pozostałych współwłaścicieli w stosunku do ich udziałów we współwłasności”?

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11 i z dnia 11 stycznia 2002 r., III KKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151).

Zagadnienia prawne sformułowane przez skarżącego nie spełniają wyżej sprecyzowanych w judykaturze Sądu Najwyższego wymagań. Skarżący nie przytoczył takich argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych. W zasadzie ograniczył się do sformułowania pytań, nie przeprowadzając żadnego pogłębionego wywodu prawnego dla wykazania, że jego wątpliwości stanowią istotne zagadnienia prawne wymagające zaangażowania Sądu Najwyższego.

Pierwsze zagadnienie jest sprzeczne z wiążącą Sąd Najwyższy podstawą faktyczną rozstrzygnięcia, której weryfikacja nie jest dopuszczalna w postępowaniu kasacyjnym (art. 398³ § 3 oraz art. 398³ § 2 k.p.c.). Wynika z niej, że skarżący co najmniej od chwili wyprowadzenia się z nieruchomości A. P. nie zgadzał się na korzystanie z niej przez wnioskodawczynię, nie pozwalał jej

na wejście na teren nieruchomości i nie udostępnił klucza do furtki. K. P. już od 2006r. zwracała się do skarżącego o zapłatę wynagrodzenia za wyłączne korzystanie z nieruchomości, jednak T. G. ani nie zadośćuczynił jej żądaniu ani nie zapewnił jej możliwości osobistego z niej korzystania (strona 14, 16, 25-26 uzasadnienia). Nie miała zatem miejsca we wskazanym okresie rezygnacja przez wnioskodawczynię z jej prawa do współposiadania i korzystania z rzeczy wspólnej na rzecz skarżącego.

Ponadto, w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wykonywanie własności rzeczy wspólnej podlega nie tylko ogólnym ograniczeniom co do treści i wykonywania własności, ale ponadto ograniczeniom wynikającym z respektowania praw pozostałych współwłaścicieli. W konsekwencji współwłaściciel może żądać od innych współwłaścicieli korzystających z rzeczy wspólnej z naruszeniem art. 206 k.c. w sposób wyłączający jego współposiadanie, wynagrodzenia za korzystanie z tej rzeczy na podstawie art. 224 § 2 lub art. 225 k.c. (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2003 r., III CZP 88/12, OSNC 2013, nr 9, poz.103 i orzeczenia przywołane w jej uzasadnieniu).

Również zagadnienie drugie zostało rozstrzygnięte w orzecznictwie Sądu Najwyższego. W przypadku gdy nakład był poczyniony przez jednego współwłaściciela tylko na te części rzeczy wspólnej, z której korzystał on samodzielnie, z wyłączeniem innych współuprawnionych, to do rozliczenia takiego nakładu nie ma zastosowania art. 207 k.c. Pozostali współwłaściciele, którzy nakładów tych nie dokonali i nie pokryli ich w cenie nabycia udziałów, nie mogą być przy zniesieniu współwłasności bezpodstawnie wzbogaceni kosztem ponoszącego nakłady, jeżeli wartość nieruchomości ustalona została z uwzględnieniem tych nakładów i tak określona została wysokość dopłaty wyrównujących te nakłady (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2018 r., IV CSK 163/17, niepubl. i z dnia 17 marca 2017 r., III CSK 137/16, niepubl.). Nie zachodzi zatem potrzeba kolejnej wypowiedzi Sądu Najwyższego w tym przedmiocie.

Ubocznie dostrzeżenia wymaga, że Sąd Okręgowy ustalił wartość nieruchomości będącej podstawą dalszych rozliczeń według stanu na chwilę śmierci ostatniego ze spadkodawców po których dokonywany był dział spadku, czyli przed dokonaniem przez skarżącego nakładów na nieruchomość. Nakłady te nie wpłynęły zatem na wartość nieruchomości, nie mogły mieć więc wpływu na wysokość spłat obciążających T. G. .

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skarżącemu z urzędu w postępowaniu kasacyjnym Sąd Najwyższy orzekł na podstawie §16 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 11 pkt 6 w zw. z § 8 pkt 7 i § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (jedn. tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 18).